

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
30.3.2012
Taltionumero
771
Diaarinumero
1379/3/11

1 (9)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja A

Päätös, jota valitus koskee

Helsingin hallinto-oikeus 30.3.2011 nro 11/0357/6

Asian aikaisempi käsittely

Sosiaalilautakunnan toinen aikuispalvelujen muutoksenhakujaosto on 21.9.2010 tekemällään päätöksellä pysyttänyt lautakunnan alaisen viranhaltijan 14.6.2010 tekemän päätöksen, jolla viranhaltija on hylännyt A:n hakemuksen korvata vammaispalvelulain mukaisena asunnon muutostyönä valaistuksen- ja kylpyhuoneenmuutostyöt.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt A:n valituksen.

Hallinto-oikeus on selostanut vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 9 §:n 2 momentin ja vastaavan asetuksen 12 §:n 1 momentin sekä perustellut päätöstään seuraavasti:

A on kertonut muutostöitä koskevassa hakemuksessaan sairastavansa muun muassa MS-tautia, joka on vaurioittanut hänen näköhermonsa siten, että hänellä on keskeisiä näkökenttäpuutoksia tarkan näön alueella. Hänen yleisnäkönsä ympäristöstä on sumea ja lumisateinen. Näkövamma on hankaloittanut etäisyyksien hahmottamista ja arvioimista ja tämän vuoksi hän törmäilee helposti esimerkiksi oviin, kynnyksiin,

esineisiin ja pöydäntulmiin. A:n liikkuminen on hidastunut ja varovais-
tunut vammautumisen myötä. Näkövammasta johtuen A:n silmät ovat
erityisen häikäisynherkät. Auringonpaisteessa tai kirkkaassa valaistuk-
sessa hän joutuu käyttämään aurinko- tai häikäisylaseja helpottamaan
näkemistä ja ehkäisemään silmien kipeytymistä ja rasittumista. A:lle
myös hämärässä ja pimeässä näkeminen ja liikkuminen on hankalaa ja
hänellä on vaikeuksia erottaa esimerkiksi kynnyistä tai portaita. Hyvä,
riittävä ja tasainen valaistus on hänelle erittäin tärkeä, sillä näköhermo-
vaurioiden vuoksi hänen silmänsä sopeutuvat hitaasti valaistustason
muutoksiin ja valaistus vaikuttaa hänen silmiensä rasittumiseen, kipeyty-
miseen ja yleiseen jaksamiseen.

A on kertonut peseytyvänsä ja pukeutuvansa itsenäisesti, jos pesutila on
selkeä, turvallinen ja mahdollisimman esteetön. Vieraassa paikassa A tar-
vitsee näkevän ihmisen apua. Näkövamma vaikuttaa myös A:n tasapai-
noon ja häntä huimaa välillä, jolloin esimerkiksi saunassa ja keittiössä
täytyy olla erityisen varovainen. Sitruunahappoallergiansa takia A joutuu
lukemaan esimerkiksi tuoteselosteet tarkasti. Lukemiseen hän tarvitsee
suurenuslasia tai näkevän ihmisen apua. Häikäisemätön valaistus auttaa
A:ta näkemään tekstin paremmin.

Työterveyshoidon erikoislääkärin 14.10.2010 antaman lääkärinlausun-
non mukaan A sairastaa MS-tautia, jonka lisäksi hänellä on ollut pitkitty-
nyt selkäongelma syyskuusta 2009 lähtien ja sen lisäksi kookas oikea-
voittainen välilevytyrä. Selkäsairauteen liittyen A ei esimerkiksi entiseen
tapaan pysty nostamaan, eivätkä kumarat asennot sovi hänelle. Imurointi
ei onnistu, mutta silittämään hän pystyy. A on ollut pitkään sairauslomal-
la ja nykyään hän on osasairauslomalla. Jatkossa kysymykseen tulee
edelleen osa-aikatyö. A:n toimintakykyä heikentää edellä mainittu selkä-
sairaus. MS-tautiin itsessään liittyy pysyvämpää liikunta- ja toimintaky-
vyn heikentymistä. Potilailla voi olla silmien näön sumentumista (näkö-
hermon tulehdus), yhden tai useamman raajan osittaishalvaus, haparoiva
kävely, tuntohäiriöitä, huimausta ja uupumistaipumusta. Lääkäri toteaa
lausunnossaan, että A:n arjessa selviytymisen kannalta on varsin tärkeää
huolehtia kotiooloissakin hyvästä ergonomiasta muun muassa tapaturmien
estämiseksi ja kotiaskareiden sujumisen kannalta, koska sairauteen liit-
tyy muun muassa tasapainohäiriöitä ja näkemisen vaikeutta. Lääkäri
suosittelee kodin muutostöitä huomioiden erityisesti esteettömän ja tur-
vallisen liikkumisen, valaistuksen ja työskentelyasennot liittyen kodin-
koneiden käyttöön. Myös fysioterapeutti suosittelee

26.10.2010 antamassaan terapiaselosteessa, että työtasoja suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon yksilökohtainen tarve ja silmäongelmien vuoksi valaistuksen huomiointi on tärkeää.

A:n ja hänen miehensä hankkima talo on vuonna 1962 rakennettu alkuperäiskunnossa oleva omakotitalo. Talon saunatilat ovat alakerrassa, jossa on myös talon ainoa suihkutila. Saunassa on puukiuas sekä muuripata. Tarkoituksena on muuttaa taloon, kunhan A:n toimimisen kannalta välttämättömimmät muutostyöt on tehty. A:n selvityksen mukaan muutossa ei ole kyse asumistason tai asumismukavuuden parantamisesta, vaan siitä, että A pystyy vastaisuudessaakin suoriutumaan elämän normaalia toimista. A:n nykyinen asunto ei hänen mukaansa enää ole tarkoituksenmukainen hänen käyttöönsä, sillä pahentuneen selkäsairauden vuoksi asunto on käynyt epäergonomiseksi, eikä kyseiseen asuntoon ole mahdollista tehdä A:n tarvitsemia muutoksia. Lisäksi A:lla on suuria vaikeuksia hoitaa päivittäisiä toimiaan silmien valonarkuuden vuoksi. Uudessa asuinpaikassa palvelut ovat lähellä ja keskustaan on lyhyt, selkeä ja hyvin valaistu tie. Kuntoutusohjaajan valaistussuosituksen mukaan alentuneen näöntarkkuuden lisäksi A:lla on häikäistymistä ja hidastunutta sopeutumista valaistuseroihin ja hän suosittelee valaistuksen muutostöitä tehtäväksi A:n uuteen asuntoon.

Ottaen huomioon A:n vamman laatu ja vamman pahentuminen syksyllä 2009 todetun selkäsairauden myötä, hallinto-oikeus katsoo, ettei alkuperäiskunnossa olevan lähes 50 vuotta vanhan omakotitalon hankkiminen vaikeavammaisen henkilön käyttöön ole ollut tarkoituksenmukaista. A ei ole myöskään esittänyt muuttamisen tarpeesta sellaista selvitystä, että muutto puheena olevaan omakotitaloon poistaisi vaikeavammaisuuden asumiselle aiheuttavia esteitä ja helpottaisi asumista tulevaisuudessa senkään jälkeen, kun muuttokohteessa olisi tehty hänen nyt vaatimansa muutostyöt. Näin ollen ei voida katsoa, että muutto olisi välttämätön A:n tavanomaisista elämän toiminnoista suoriutumiseksi. Jaoston päätöstä ei siten muuteta.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

A on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden ja muutoksenhakujaoston päätökset kumotaan ja välttämättömiin valaistuksen ja pesutilojen erityisratkaisujen aiheuttamiin kohtuullisiin kustannuksiin myönnetään haettu tuki.

A on valituksensa perusteluina esittänyt muun ohella seuraavaa:

A on muuttamassa puolisonsa kanssa uuteen asuntoon, jossa hänen ei ole mahdollista suoriutua ilman erityisen valaistuksen asentamista ja tasapaino-ongelmia helpottavia ratkaisuja peseytymistiloissa. Uusi asunto on noin 50 vuotta vanha alkuperäisasussa oleva omakotitalo, jonka peruskunnostamisesta A ja hänen puolisonsa vastaavat itse. Tukea haetaan ainoastaan A:n tarvitsemien valaistusta ja pesutiloja koskevien erityisratkaisujen kohtuullisiin kustannuksiin.

A:n nykyiseen kerrostaloasuntoon on välttämättöminä asunnonmuutostöinä lisätty valaistusta ja korjattu kylpyhuonetta. Nykyinen asunto on kuitenkin ahdas. Päivittäisten toimintojen kannalta asunto on ergonomisesti huono. Talon hissi on ahdas ja kierreportaat A:n kannalta hankalat. Uudessa asunnossa on enemmän tilaa ja muutostöin tullaan asunto kunnostamaan A:n tarpeet huomioon ottaen.

Hallinto-oikeus on kyseiseen asuntoon tutustumatta ottanut kannan, ettei se ole A:lle tarkoituksenmukainen. Tämä on ristiriidassa Suomen perustuslain 9 §:n kanssa, jonka mukaan jokaisella suomalaisella on oikeus valita asuinpaikkansa. Tätä perusoikeutta tulisi edistää myös vaikeavammaisten henkilöiden osalta.

A on vielä huomauttanut, että hänelle ei ole tehty asiakaspalvelulain edellyttämää palvelusuunnitelmaa eikä hän näin ollen ole voinut esittää mielipidettään tilanteestaan eikä toivomuksiaan siitä, miten hänen toimintakykynsä parhaiten tuettaisiin.

Sosiaalilautakunnan toinen aikuispalvelujen muutoksenhakujaosto on selityksessään todennut, että asunnon muutostöitä myönnetään vaikeavammaiselle henkilölle, jos hän välttämättä tarvitsee niitä päivittäisistä elämäntoiminnoista suoriutuakseen. Henkilön muuttaessa toiseen asuntoon kunta voi arvioida muuton välttämättömyyttä suhteessa henkilön toimintakykyyn ja asunnon soveltuvuuteen. Lähtökohtaisesti asunnon muutostöitä ei korvata uuteen asuntoon, jos henkilöllä on käytössään vamman kannalta soveltuva asunto eikä muutto ensisijassa aiheudu vamman tai sairauden aiheuttamista vaatimuksista. A:n muuttoa ei voida pitää vammaispalvelulain tarkoittamalla tavalla vamman kannalta välttämättömänä. Valituksessa ei ole esitetty mitään sellaista uutta, jonka johdosta asiaa tulisi arvioida toisin kuin hallinto-oikeus on tehnyt. Valitus tulee hylätä.

A on vastaselityksessään uudistanut aikaisemmin esittämänsä ja huomauttanut, että on perustuslain vastaista, että vaikeavammaisen henkilön muuttaminen on alistettu kunnan harkintaan aiemman asunnon soveltuvuudesta. Asiassa tulee myös ottaa huomioon vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva YK:n yleissopimus ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja, joiden mukaan vammaisilla on muun ohella oikeus liikkumisvapauteen, itsenäiseen asumiseen ja asuinpaikan valintaan. Kaupunki ei voi näkemättä nykyistä asuinympäristöä ja A:ta kuuntelematta päättää, että nykyinen asunto on hänen vamman ja sairautensa kannalta soveltuva ja ettei muuttoa voida pitää hänen vammansa kannalta välttämättömänä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeuden ja sosiaalilautakunnan toisen aikuispalvelujen muutoksenhakujaoston päätökset kumotaan ja asia palautetaan jaostolle uudelleen käsiteltäväksi.

Perustelut

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 9 §:n 2 momentin mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta kustannusten korvaamiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammaispalveluasetus) 12 §:n 1 momentin mukaan korvattavia asunnon muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt kuten ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, WC:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalien muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituksessa asunnossa suoritettava rakennustyöt. Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömästä lähiympäristöstä.

Vammaispalveluasetuksen 13 §:n mukaan suoritettaessa korvausta asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden tai laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin pidetään vaikeavammaisena henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituisessa asunnossa tuottaa vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia.

Asiassa saatu selvitys

A sairastaa, kuten hallinto-oikeuden päätöksessä on todettu, MS-tautia, joka on vaurioittanut hänen näköhermonsa siten, että hänellä on keskeisiä näkökenttäpuutoksia tarkan näön alueella. Näkövamma on hankaloittanut etäisyyksien hahmottamista ja arvioimista ja tämän vuoksi hän törmäilee helposti esimerkiksi oviin, kynnyksiin, esineisiin ja pöydänkulmiin. A:n liikkuminen on hidastunut ja varovaistunut vammautumisen myötä. Näkövammasta johtuen A:n silmät ovat erityisen häikäisynherkät. Auringonpaisteessa tai kirkkaassa valaistuksessa hän joutuu käyttämään aurinko- tai häikäisylaseja helpottamaan näkemistä ja ehkäisemään silmien kipeytymistä ja rasittumista. A:lle myös hämärässä ja pimeässä näkeminen ja liikkuminen on hankalaa ja hänellä on vaikeuksia erottaa esimerkiksi kynnystä tai portaita. Hyvä, riittävä ja tasainen valaistus on hänelle erittäin tärkeä, sillä näköhermovaurioiden vuoksi hänen silmänsä sopeutuvat hitaasti valaistustason muutoksiin ja valaistus vaikuttaa hänen silmiensä rasittumiseen, kipeytymiseen ja yleiseen jaksamiseen. Näkövamma vaikuttaa myös hänen tasapainoonsa ja häntä huimaa välillä, jolloin esimerkiksi saunassa ja keittiössä täytyy olla erityisen varovainen.

A on muuttanut vuonna 2007 opiskelupaikkakunnalle 70 neliömetrin suuruiseen kerrostaloasuntoon, johon tehdyt asunnon muutostyöt on korvattu vammaispalvelulain mukaan. A on 12.5.2010 jättämänsä hakemuksen mukaan yhdessä puolisonsa kanssa hankkinut vuonna 1962 rakennetun omakotitalon. Hän on hakenut korvausta talon kunnostamisen yhteydessä tehtäviin, hänen vammansa vuoksi tarpeellisiin valaistuksen ja kylpyhuoneen muutostöihin. Taloon on ollut tarkoitus muuttaa, kun A:n toimimisen kannalta välttämättömimmät muutostyöt on tehty, ja muutostyöt on ollut tarkoitus tehdä siten, että A voi asua talossa pitkään, jopa vanhuusikään saakka. A on perustellut muuttoa muun muassa sillä, että hänen selviytymisensä on vanhassa asunnossa jatkuvasti hankaloitunut. Asuntoa ei ole tilan puutteen vuoksi saatu hänen päivittäisten toimintojensa kannalta

ergonomisesti toimivaksi. Puolisoiden hankkima talo on kerrostaloasuntoon verrattuna tilavampi ja A:n vamman kannalta sijainniltaankin sopivampi.

Erikoislääkärin 14.10.2010 antaman lääkärinlausunnon mukaan on MS-taudista johtuvan näkövamman ja liikunta- ja toimintakyvyn heikentymisen vuoksi A:n arjessa selviytymisen kannalta tärkeää huolehtia kotioiloissakin hyvästä ergonomiasta muun muassa tapaturmien estämiseksi ja kotiaskareiden sujumisen kannalta. Lääkäri on suositellut kodin muutostöitä ottaen erityisesti huomioon esteettömän ja turvallisen liikkumisen, valaistuksen ja työskentelyasennot liittyen kodinkoneiden käyttöön. Myös OMT-fysioterapeutti on 26.10.2010 antamassaan terapiaselosteessa suositellut, että yksilökohtainen tarve otetaan työtasoja suunniteltaessa huomioon. Silmäongelmien vuoksi valaistuksen huomioon ottaminen on tärkeää. Kuntoutusohjaaja on 6.8.2010 antamassaan valaistussuosituksessa suositellut valaistuksen muutostöitä tehtäväksi A:n uuteen asuntoon.

Johtopäätös

Asiassa ei ole erimielisyyttä siitä, että A on sellainen vammaispalveluasetuksen 13 §:ssä tarkoitettu vaikeavammainen henkilö, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituksessa asunnossa tuottaa vamman vuoksi erityisiä vaikeuksia tai että A välttämättä tarvitsee valaistuksen- ja kylpyhuoneenmuutostyöt suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

A:n kerrostaloasunto on sinänsä siellä tehtyine muutostöineen ollut hänelle sovelias asunto. Kun otetaan huomioon asunnon ahtaus ja siitä johtuva epäkäytännöllisyys, muutto tilavampaan asuntoon, jonka tilat voidaan suunnitella A:n erityistarpeita paremmin vastaaviksi, on hänen vammastaan johtuvista syistä perusteltu. Koska korvausta on haettu pelkästään peseytymistilojen ja valaistuksen muutostöihin, talon mahdollisella muulla kunnostustarpeella ei ole asiassa merkitystä.

A:lle on siten vammaispalvelulain 9 §:n 2 momentin nojalla korvattava asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Tämän vuoksi ja kun otetaan huomioon korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden ja

sosiaalilautakunnan toisen aikuispalvelujen muutoksenhakujaoston päätökset on kumottava ja asia palautettava jaostolle uudelleen käsiteltäväksi.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Kari Kuusiniemi

Matti Pellonpää

Timo Viherkenttä

Eija Siitari-Vanne

Kristina Björkvall (t)

Asian esittelijä,
oikeussihteeri Kari Nieminen

Jakelu

Päätös

A, maksutta

Jäljennös

Helsingin hallinto-oikeus

Sosiaalilautakunnan toinen aikuispalvelujen muutoksenhakujaosto